

Sygn. akt III AUa 110/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie Przewodnicząca – sędzia: Urszula Iwanowska, po rozpoznaniu w dniu 13 października 2021 r., w S. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z odwołania E. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji ubezpieczonej od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 stycznia 2021 r., sygn. akt IV U 694/20

oddala apelację.

sędzia Urszula Iwanowska

III A Ua 110/21

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia 28 sierpnia 2020 r. (znak: (...)) odmówił E. S. prawa do zwrotu potrąconej kwoty zasiłku stałego za okres od 1 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r. w kwocie 645 zł wskazując, że zasiłek nie przysługuje za okres, za który przyznano emeryturę lub rentę.

W odwołaniu od powyższej decyzji E. S. wniosła o zwrot potrąconych kwot z odsetkami wskazując, że z niewielkiej emerytury w lipcu 2020 r. potrącono jej kwotę 363,71 zł, z kolei w sierpniu 2020 r. potrącono kwotę 281,29 zł. Ubezpieczona zarzuciła, że doszło do rażącego naruszenia prawa, bowiem organ rentowy nie przedstawił żadnych dowodów w sprawie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, podtrzymując argumentację przytoczoną w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 18 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

E. S. urodziła się w dniu (...) Aktualnie ma 64 lata. Ubezpieczona otrzymała z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w K. kwotę 645 zł tytułem przyznanego zasiłku stałego za okres od 1 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r.

Decyzją z dnia 23 kwietnia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał ubezpieczonej emeryturę od dnia 1 marca 2020 r., tj. od miesiąca, w którym zgłosiła wniosek. Wysokość świadczenia wyniosła 1.251,39 zł.

Pismem z dnia 8 czerwca 2020 r. (znak: (...)), z uwagi na nabycie przez E. S. prawa do emerytury od 1 marca 2020 r., Kierownik Działu Pracy Socjalnej i Świadczeń Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w K. zwróciła się do ZUS o potrącenie z bieżących świadczeń kwoty wypłacanego zasiłku stałego za okres od 1 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r.

Jako podstawę prawną powyższego zawiadomienia wskazała art. 99 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W odpowiedzi, organ rentowy pismem z dnia 18 czerwca 2020 r. poinformował, że na podstawie art. 139 i 140 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 53), od lipca 2020 r. będzie dokonywał potrąceń z tytułu pobranego zasiłku stałego.

Organ rentowy w lipcu 2020 r. potrącił z emerytury ubezpieczonej kwotę 363,71 zł, a w sierpniu 2020 r. - kwotę 281,29 zł tytułem zwrotu potrąconej kwoty zasiłku stałego za okres od 1 marca 2020 r. do 31 marca 2020 r.

Wnioskiem z dnia 17 sierpnia 2020 r. E. S. zwróciła się o zwrot kwoty 645 zł. W odpowiedzi organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie przepisów prawa niżej powołanych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że w przedmiotowej sprawie istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy organ rentowy prawidłowo dokonał potrącenia ze świadczeń emerytalnych ubezpieczonej łącznej kwoty 645 zł tytułem zwrotu pobranego zasiłku stałego za okres od 1 do 31 marca 2020 r. E. S. podnosiła bowiem, że nie otrzymała z M.O.P.R. żadnej informacji, iż ma on wiedzę odnośnie przyznanego jej świadczenia emerytalnego. Gdyby organ pomocy społecznej poinformował ją, że ma zwrócić tę kwotę wniosłaby o jej umorzenie.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 99 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876), osobie, której przyznano emeryturę lub rentę za okres, za który wypłacono zasiłek stały lub zasiłek okresowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz inne organy rentowe, które przyznały emeryturę lub rentę, wypłacają to świadczenie pomniejszone o kwotę odpowiadającą wysokości wypłaconych za ten okres zasiłków i przekazują te kwoty na rachunek bankowy właściwego ośrodka pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych - centrum usług społecznych.

Stosownie zaś do art. 139 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 53; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna), ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, zasiłki wypłacone z tytułu pomocy społecznej, jeżeli przy wypłacie zastrzeżono ich potrącanie, oraz zasiłek stały lub zasiłek okresowy wypłacone na podstawie przepisów o pomocy społecznej za okres, za który przyznano emeryturę lub rentę.

Dalej Sąd Okręgowy podkreślił, że w doktrynie jednoznacznie wskazano, iż ustawodawca wykluczył możliwość łączenia renty i emerytury z zasiłkiem stałym i okresowym z pomocy społecznej. Świadczeniobiorca jest zobowiązany do zwrotu tych ostatnich, jeżeli pobierał zasiłki w okresie, za który przyznano mu rentę lub emeryturę. Zwrotu dokonuje się przez potrącenie, zmniejszając kwotę świadczenia z ubezpieczeń społecznych. Zgoda osoby zainteresowanej nie jest tu wymagana, ale konieczny jest przepływ informacji pomiędzy organem rentowym i ośrodkiem pomocy społecznej (por. Iwona Sierpowska Komentarz do art. 99 ustawy o pomocy społecznej). Na podobnym stanowisku stanął Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie w orzeczeniu z dnia 21 marca 2013 r., II SA/Sz 1123/12, w którym stwierdził, że z regulacji art. 99 ustawy o pomocy społecznej wyraźnie wynika, iż potrącenie pobranych tytułem zasiłku stałego kwot za okres, za który przyznano emeryturę, następuje z mocy prawa. Oznacza to, że przepis ten, mając bezwzględnie obowiązujący charakter, obliгуje Zakład Ubezpieczeń Społecznych do dokonania potrącenia. Organ, który wypłacił zasiłek stały lub zasiłek okresowy, nie ma w tym zakresie kompetencji do zwolnienia strony zobowiązanej z obowiązku zwrotu zasiłku.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że w razie zbiegu prawa do świadczeń (tj. świadczenia emerytalnego i wypłaconego zasiłku stałego), zgoda ubezpieczonego na zwrot pobranego zasiłku w okresie, w którym pobrała oba świadczenia nie była wymagana, gdyż potrącenie następuje z mocy prawa. Nie było również koniecznym poinformowanie E. S. o obowiązku zwrotu tej kwoty, gdyż potrącenie nienależnie pobranych kwot zasiłku stałego

należy do kompetencji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Następuje to na skutek informacji przekazanych ZUS przez organ ubezpieczenia społecznego. Sąd meriti podkreślił, że z akt niniejszej sprawy wynika, iż organ rentowy prowadził korespondencję z M.O.P.R w K. dotyczącą zbiegu do świadczeń oraz nienależnie pobranego przez ubezpieczoną zasiłku stałego w okresie od 1 do 31 marca 2020 r. w łącznej kwocie 645 zł, w czasie w którym nabyła prawo do emerytury (od 1 marca 2020 r.). Wydana decyzja organu rentowego jest zatem zgodna z ustalonym stanem faktycznym i przepisami prawa.

Nadto Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 99 ust. 3 ustawy o pomocy społecznej kwota pomniejszenia, o której mowa w ust. 1, nie może być wyższa niż przyznana za ten okres kwota emerytury lub renty. Pomniejszenie może zatem sięgnąć całej kwoty emerytury. Zaś w przedmiotowej sprawie pomniejszenie wynosiło 645 zł przy kwocie emerytury wynoszącej 1.251,39 zł.

W konsekwencji Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Koszalinie w całości nie zgodziła się E. S., która w wywiedzionej apelacji zarzuciła mu:

- naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy poprzez nieuwzględnienie wniosku dowodowego przez co nie zebrano w sposób wyczerpujący materiału dowodowego i nie ustalono okoliczności faktycznych, na których powinno być oparte rozstrzygnięcie.

Podnosząc powyższe apelująca wniosła o:

- zmianę w całości zaskarżonego wyroku oraz decyzji
- zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżąca między innymi zarzuciła brak pouczenia w zaskarżonym wyroku, że to Sąd Apelacyjny w Szczecinie rozpoznaje sprawę, za pośrednictwem Sądu Okręgowego w Koszalinie oraz brak dostępu do akt sprawy, a także sprawa nie została nagrana a powinna.

Dalej apelująca podniosła, że żądała zwrotu nienależnych potrąceń przez ZUS Oddział K., a w wyroku pisze się o wysokości świadczenia. Ubezpieczona domagała się zwrotu kwoty 645 zł wraz z należnymi odsetkami, składając różne pisma do organu rentowego. Kwotę tę potrącono w lipcu i sierpniu, co jest niezgodne z prawem nienależnych potrąceń.

Jednocześnie skarżąca zwróciła uwagę, że komornik może potrącać 25% z emerytury, a ZUS zrobił, to bezprawnie. Nadto ubezpieczona zaznaczyła, że obecnie ma potrącenia komornicze w kwocie 187,95 zł, z którymi to walczy.

Następnie skarżąca podniosła, że jej wnioski dowodowe nie zostały rozpoznane oraz ominięte.

Ubezpieczona podkreśliła, że pismo z dnia 8 czerwca 2020 r. jest kierowane do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. – w piśmie jest brak pieczętki nagłówkowej, skąd pismo wychodzi oraz brak na dole podpisu ręcznego kto wydaje pismo musi być adres wraz z własnym podpisem.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonej jest nieuzasadniona.

W ocenie Sądu Apelacyjnego sąd pierwszej instancji prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. W pisemnych motywach zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy wskazał, jaki stan faktyczny stał się jego podstawą oraz podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu. Dlatego Sąd Apelacyjny ustalenia sądu pierwszej instancji w całości uznał i przyjął jako własne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania w tej

części uzasadnienia (art. 387 § 2¹ pkt. 1 k.p.c.). Również rozważania prawne, które skłoniły sąd pierwszej instancji do oddalenia odwołania od zaskarżonej decyzji sąd odwoławczy podzielił i przyjął za własne w całości uznając je za trafne i nie naruszające prawa materialnego (art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c.).

W odpowiedzi na apelację najpierw trzeba przypomnieć, że w przypadku zbiegu świadczeń z tytułu zasiłku stałego oraz prawa do emerytury - zastosowanie znajdują szczególne unormowania zawarte w przepisach art. 99 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876) oraz art. 139 ust. 1 pkt 8 ustawy emerytalnej. W myśl tego ostatniego przepisu zasiłek stały wypłacony na podstawie przepisów o pomocy społecznej podlega potrąceniu ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie za okres, za który przyznano emeryturę lub rentę. Regulację tę dopełnia art. 99 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, w myśl którego osobie, której przyznano emeryturę lub rentę za okres, za jaki wypłacono zasiłek stały lub zasiłek okresowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz inne organy rentowe, które przyznały emeryturę lub rentę, wypłacają to świadczenie pomniejszone o kwotę odpowiadającą wysokości wypłaconych za ten okres zasiłków i przekazują te kwoty na rachunek bankowy właściwego ośrodka pomocy społecznej. Zatem należy podkreślić, że opisane wyżej czynności potrącenia bądź pomniejszenia świadczenia mają ustawowo określoną podstawę prawną, a więc z mocy samego prawa właściwe organy mają obowiązek ich dokonania, o ile spełnione są ustawowe przesłanki. Czynność potrącenia lub pomniejszenia świadczenia z emerytury lub renty, jak już była o tym mowa mają ustawową podstawę prawną i ma zastosowanie w przypadku, gdy łączona jest wypłata emerytury lub renty ze świadczeniem społecznym (zasiłkiem stałym). Ten obowiązek jest konsekwencją zasady pomocniczości, w świetle której świadczenia z pomocy społecznej nie powinny wyprzedzać świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Ustawodawca wykluczył możliwość łączenia emerytury z zasiłkiem stałym z pomocy społecznej.

Mając na uwadze powyższe podkreślić trzeba, że w sprawie istotne są dwie bezsporne okoliczności:

- 1) E. S. otrzymała zasiłek stały za miesiąc marzec 2020 r.,
- 2) E. S. od dnia 1 marca 2020 r. ma wypłacaną emeryturę.

Jak wyżej przypomniano art. 139 ust. 1 pkt. 8 ustawy emerytalnej stanowi, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych z wypłacanego świadczenia emerytalnego potrąca wypłacony ubezpieczonemu zasiłek stały lub zasiłek okresowy wypłacone na podstawie przepisów o pomocy społecznej za okres, za który przyznano emeryturę lub rentę.

Zatem oczywistym jest, że skoro ubezpieczona otrzymała zasiłek stały za miesiąc marzec 2020 r. a następnie od dnia 1 marca 2020 r. ma wypłacaną emeryturę to wypłacony jej zasiłek stały za miesiąc marzec 2020 r. podlega zwrotowi.

Oczekiwanie przez ubezpieczoną, że jej trudna sytuacja materialna spowoduje, iż organ rentowy zaniecha wykonania obowiązku nałożonego przez obowiązujące przepisy jest nie usprawiedliwione i nie znajduje podstawy prawnej.

Pozostałe okoliczności podnoszone przez ubezpieczoną w złożonej apelacji – brak pouczenia, że to Sąd Apelacyjny rozpoznaje sprawę, określenie przedmiotu sprawy jako sprawy o wysokość świadczenia, uwagi dotyczące potrąceń komorniczych oraz uwagi do pisma MOPR z dnia 8 czerwca 2020 r. - nie mają żadnego wpływu na ocenę prawidłowości zarówno zaskarżonej decyzji z dnia 28 sierpnia 2020 r., jak i zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego. Również okoliczność, że ubezpieczonej nie udostępniono akt sprawy do wglądu, bowiem w tym czasie zostały one przedłożone sędziemu celem sporządzenia uzasadnienia wyroku na wniosek ubezpieczonej, przy uwzględnieniu faktu, że pismem z dnia 21 stycznia 2021 r. doręczonym w dniu 26 stycznia 2021 r. ubezpieczona została pouczona o procedurze w wyniku, której może uzyskać dostęp do akt sprawy, nie ma wpływu na ocenę zgodności zaskarżonego wyroku z obowiązującymi przepisami prawa.

Uwzględniając powyższe ustalenia i rozważania Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację E. S. jako nieuzasadnioną.

sędzia Urszula Iwanowska